

Nader Onderzoek Wet natuurbescherming

Ontwikkeling Turfmarkt 57 - 61 te Makkum

COLOFON

BUREAU FAUNAX B.V.

Tijnjedyk 89

8936 AC Leeuwarden

06 83772548

info@faunax.nl

www.faunax.nl

Lid van Netwerk Groene Bureaus

Nader Onderzoek Wet natuurbescherming Ontwikkeling Turfmarkt 57 – 61 te Makkum

Leeuwarden, november 2022

In opdracht van:
RHO Adviseurs

Uitvoering:
Bureau FaunaX B.V.

Veldwerk en rapportage:
Dhr. R. Fokker
Dhr. R. Hiemstra
Mevr. M.J. van der Schaaf

Autorisatie:
Dhr. E.P. de Boer

Foto's voorpagina:
Impressie van het plangebied

**© Bureau FaunaX B.V.. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:
Bureau FaunaX B.V. (2022). Nader Onderzoek Wet natuurbescherming- Ontwikkeling Turfmarkt 57 – 61 te Makkum.
Rapport 22124. Bureau FaunaX B.V., Leeuwarden.**

Disclaimer: In deze rapportage worden de resultaten van een onafhankelijk onderzoek behandeld. Bureau FaunaX B.V. heeft een adviserende rol en spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het plan waarop dit onderzoek betrekking heeft. Dit onderzoek is zo zorgvuldig en nauwkeurig mogelijk uitgevoerd. Het voorkomen van beschermde soorten is echter onvoorspelbaar. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Wanneer deze rapportage, op wat voor manier dan ook, wordt aangepast en/of aangevuld door een partij anders dan Bureau FaunaX B.V., verliest deze rapportage zijn validiteit en geldigheid. Gegevens die afkomstig zijn uit de NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) mogen niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Op dit onderzoek zijn onze algemene voorwaarden van toepassing, zoals gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Methodieken & Werkwijze	4
1.2.1 Jaarrond beschermde nesten (huismus & ringmus)	4
1.2.2 Jaarrond beschermde nesten (gierzwaluw).....	4
1.2.3 Vleermuizen (verblijfplaatsen en essentiële vliegroute)	5
1.2.4 Kleine marterachtigen	6
2. RESULTATEN NADER ONDERZOEK	7
2.1 Jaarrond beschermde nesten (huismus & ringmus)	7
2.2 Jaarrond beschermde nesten (gierzwaluw)	7
2.3 Vleermuizen (verblijfplaatsen & essentiële vliegroute).....	7
2.4 Kleine marterachtigen	8
3. CONCLUSIES NADER ONDERZOEK.....	9
3.1 Jaarrond beschermde nesten (huismus & ringmus)	9
3.2 Jaarrond beschermde nesten (gierzwaluw)	9
3.3 Vleermuizen (verblijfplaatsen & essentiële vliegroute).....	9
3.4 Kleine marterachtigen	10
4. SAMENVATTING VERVOLGSTAPPEN	11
5. LITERATUUR EN BRONNEN.....	12
BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING	- 1 -
Wnb Soortbescherming.....	- 1 -
Vogels en verstoring	- 1 -
Vrijgestelde soorten provincie Fryslân.....	- 1 -
Voorwaarden vrijstellingen	- 2 -
Zorgplicht art 1.11 Wnb.....	- 3 -
Wnb Gebiedsbescherming	- 3 -
Natura 2000-gebieden	- 3 -
Wnb Houtopstanden.....	- 3 -
NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur	- 3 -

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

In 2021 is een Quicksan uitgevoerd met betrekking tot de voormalige tegelfabriek op de percelen Turfmarkt 57 – 61 te Makkum uitgevoerd (JM Ecologie b.v., 2021). In deze Quicksan werd geconcludeerd dat nader onderzoek naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van huismussen en ringmussen, nesten van gierzwaluwen, verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen en verblijfplaatsen van kleine marterachtigen (bunzing, wezel & hermelijn) benodigd is voor de voortgang van de voorgenomen werkzaamheden.

In onderhavige rapportage worden uitsluitend de resultaten van dit nader onderzoek behandeld. Voor aanvullende informatie betreffende deze toetsing verwijzen wij naar de Quicksan (JM Ecologie b.v., 2021).

1.2 Methodieken & Werkwijze

Bij de planning van het veldwerk is rekening gehouden met de optimale periode waarin verschillende soortgroepen geïventariseerd kunnen worden. Deze optimale periode hangt bijvoorbeeld samen met vliegtijd, broedtijd en balts. Voor het in kaart brengen van verblijfplaatsen van vleermuizen is bijvoorbeeld een protocol opgesteld waarin is vastgelegd welke onderzoeksinspanning benodigd is per soort en per periode van het jaar (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging, 2021). Bureau FaunaX B.V. is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en werkt zoveel mogelijk volgens de opgestelde protocollen om de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek te waarborgen.

Bureau FaunaX B.V. is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en werkt zoveel mogelijk conform protocollen om de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek te waarborgen.

1.2.1 Jaarrond beschermde nesten (huismus & ringmus)

Het onderzoek naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van huismussen en nesten van ringmussen is uitgevoerd aan de hand van een drietal gerichte veldbezoeken. De bezoeken zijn op dagen met gunstige weersomstandigheden, dat wil zeggen zonnig weer, geen regen en geen harde wind uitgevoerd met een tussenliggende periode van ten minste 10 dagen, zoals staat beschreven in het Kennisdocument Huismus. In tabel 1.1 wordt een overzicht gegeven van de uitgevoerde veldbezoeken, evenals de weersomstandigheden tijdens deze bezoeken.

Tabel 1.1 Overzicht van de veldbezoeken voor het nader onderzoek naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van huismussen en nesten van ringmussen.

Bezoek	Datum	Temp. (°C)	Windsnelheid	Bewolkingsgraad
1	19 mei 2022	21	ZO2	Gedeeltelijk bewolkt
2	30 mei 2022	10	ZO2	Bewolkt
3	20 juni 2022	15	ZW3	Gedeeltelijk bewolkt

Tijdens de bezoeken is voornamelijk gelet op nest-indicerend gedrag van huismussen en ringmussen, zoals territoriale zang van een mannetje, invliegende dieren, het vervoeren van voedselpakketjes en bedelende jongen.

1.2.2 Jaarrond beschermde nesten (gierzwaluw)

Het onderzoek naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen is uitgevoerd aan de hand van drie gerichte avondbezoeken in de periode 1 juni – 15 juli. De veldbezoeken vonden steeds tegen zonsondergang plaats (over het algemeen tussen circa 21:00 en 22:30), wanneer de kans op het invliegen van vogels het grootst is.

Het plangebied is voor dit specifieke onderzoek opgedeeld in drie deelgebieden, om deze voldoende overzichtelijk te houden voor het onderzoek. De bezoeken zijn uitgevoerd op dagen met gunstige weersomstandigheden, dat wil zeggen geen kou, regen of harde wind en met een tussenliggende periode van ten minste 10 dagen, zoals beschreven in het Kennisdocument Gierzwaluw. In tabel 1.2 wordt een overzicht gegeven van de uitgevoerde veldbezoeken, evenals de weersomstandigheden ten tijde van deze bezoeken.

Tabel 1.2 Overzicht van de veldbezoeken voor het nader onderzoek naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen binnen het plangebied.

Bezoek	Datum	Temp. (°C)	Windsnelheid	Bewolkingsgraad
1	2 juni 2022	11	O ₂	Helder
2	15 juni 2022	16	NO ₂	Bewolkt
3	27 juni 2022	16	ZW ₂	Half bewolkt

Tijdens dit onderzoek is vooral aandacht besteedt aan ‘gierende’ en invliegende dieren.

1.2.3 Vleermuizen (verblijfplaatsen en essentiële vliegroute)

Het nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen is uitgevoerd aan de hand van vijf gerichte veldbezoeken per deelgebied, verdeeld over twee perioden in het jaar (de kraamperiode en de paarperiode) met twee extra bezoeken verdeeld over deze perioden voor een eventuele essentiële vliegroute. Het plangebied is voor dit specifiek onderzoek opgedeeld in drie deelgebieden (excl. vliegroute) om het plangebied zo overzichtelijk te houden. De veldbezoeken zijn uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden, dat wil zeggen geen regen, geen harde wind en niet te koud, zoals aangegeven in het Vleermuisprotocol 2021. In onderstaande tabel 1.3 wordt een overzicht gegeven van de uitgevoerde veldbezoeken, evenals de weersomstandigheden per bezoek. Tijdens dit onderzoek is vooral aandacht besteedt aan in- en uitvliegende dieren, zwermgedrag en sociale ‘pulsen’.

Voor de determinatie van vleermuizen is gebruikt gemaakt van een batdetector van het type D240X Petterson, gecombineerd met opnameapparatuur, gespecialiseerde determinatiesoftware en een lichtsterke zaklamp.

Tabel 1.3 Overzicht van de veldbezoeken voor het nader onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het plangebied.

Bezoek	Deelgebied	Datum	Zon	Tijd	Temp. (°C)	Windsnelheid	Bewolkingsgraad
1	Tegelfabriek 1	20 mei 2022	5:32 opkomst	3:32-5:32	13	ZW ₄	Gedeeltelijk bewolkt
2	Tegelfabriek 1	2 juni 2022	20:55 ondergang	21:55-23:55	11	O ₂	Helder
3	Tegelfabriek 1	15 juni 2022	21:06 ondergang	22:06-00:06	16	NO ₂	Bewolkt
4	Tegelfabriek 1	19 augustus 2022	20:56 ondergang	20:56-23:56	20	W ₃	Half bewolkt
5	Tegelfabriek 1	31 augustus 2022	20:30 ondergang	20:30-23:30	16	NO ₃	Helder
6	Tegelfabriek 2	25 mei 2022	21:44 ondergang	21:44-23:44	14	ZW ₅	Bewolkt
7	Tegelfabriek 2	16 juni 2022	5:11 opkomst	3:11-5:11	14	ZO ₂	Gedeeltelijk bewolkt
8	Tegelfabriek 2	30 juni 2022	22:08 ondergang	22:08-00:08	15	NW ₃	Half bewolkt
9	Tegelfabriek 2	22 augustus 2022	20:49 ondergang	20:49-23:49	18	O ₂	Licht bewolkt
10	Tegelfabriek 2	1 september	20:28 ondergang	20:28-23:28	17	O ₃	Half bewolkt
11	Tegelfabriek 3	26 mei 2022	21:46 ondergang	21:46-23:46	15	W ₄	Bewolkt
12	Tegelfabriek 3	7 juni 2022	5:14 opkomst	3:14-5:14	11	ZO ₂	Half bewolkt
13	Tegelfabriek 3	17 juni 2022	22:07 ondergang	22:07-00:07	20	ZW ₃	Licht bewolkt
14	Tegelfabriek 3	23 augustus 2022	20:47 ondergang	20:47-23:47	20	NO ₂	Licht bewolkt
15	Tegelfabriek 3	2 september 2022	20:24 ondergang	20:24-23:24	19	O ₃	Licht bewolkt
16	Vliegroute	27 juni 2022	22:08 ondergang	22:08-00:08	16	ZW ₂	Half bewolkt
17	Vliegroute	24 augustus 2022	20:45 ondergang	20:45-22:45	21	NW ₂	Licht bewolkt

1.2.4 Kleine marterachtigen

Het onderzoek naar de aanwezigheid van kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) binnen het plangebied is uitgevoerd aan de hand van visuele inspecties en sporenonderzoek en is gelijktijdig met het hierboven beschreven vleermuisonderzoeken uitgevoerd. Binnen dit onderzoek werd vooral gelet op visuele waarnemingen van kleine marterachtigen binnen het plangebied, maar ook op sporen hiervan, zoals keutels.

2. RESULTATEN NADER ONDERZOEK

2.1. Jaarrond beschermde nesten (huismus & ringmus)

Tijdens de drie gerichte veldbezoeken zijn **geen** huismussen, noch ringmussen binnen het plangebied waargenomen. Hoewel vlak buiten het plangebied onder dakpannen van omliggende woningen wel jaarrond beschermde nesten van huismussen werden vastgesteld, was hier binnen het plangebied geen sprake van. Wat deze resultaten betekenen voor de voortgang van het project wordt besproken in hoofdstuk 3

2.2. Jaarrond beschermde nesten (gierzwaluw)

Tijdens het nader onderzoek naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen werden **geen** jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen vastgesteld. Hoewel in de ruime omgeving wel gieractiviteit werd waargenomen, was er in geen geval sprake van een duidelijk binding met het plangebied. Wat de resultaten van het gierzwaluwonderzoek betekenen voor de voortgang van het traject wordt besproken in hoofdstuk 3.

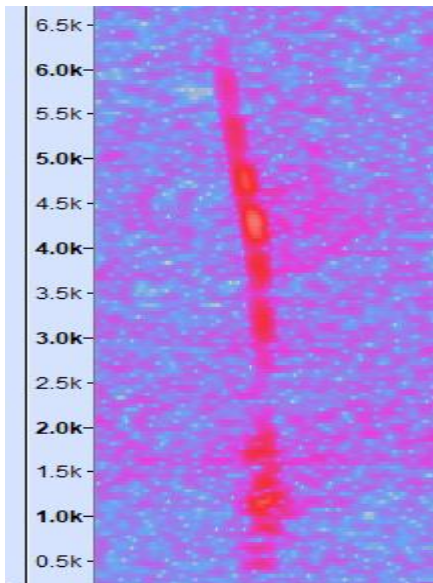
2.3. Vleermuizen (verblijfplaatsen & essentiële vliegroute)

Verblijfplaatsen

Bij het nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen werden **geen** verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Aan de oostkant van het plangebied werden enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Ook werden passerende watervleermuizen en meervleermuizen waargenomen. In geen geval was sprake van duidelijke binding met het plangebied.

Vliegroute

Tijdens de twee bezoeken voor het nader onderzoek naar de aanwezigheid van een essentiële vliegroute van vleermuizen boven de watergang die zuidelijk langs het plangebied stroomt werd vastgesteld dat deze als vliegroute werd gebruikt door **vijf tot tien watervleermuizen** en **tenminste één meervleermuis**. Gezien de afwezigheid van geschikte watergangen in de ruime omgeving van het plangebied kan worden gesteld dat de watergang langs het plangebied een essentiële vliegroute vormt voor deze soorten. Indien de voorgenomen werkzaamheden gepaard gaan met negatieve effecten hierop, kan niet op voorhand worden uitgesloten dat nabijgelegen populaties van deze soorten als gevolg hiervan negatief worden beïnvloedt.

Figuur 1.1 Spectrogram van een puls van watervleermuizen, opgenomen langs de watergang ten zuiden van het plangebied.

Wat de resultaten van het vleermuisonderzoek betekenen voor de voortgang van het traject wordt besproken in hoofdstuk 3.

2.4. Kleine marterachtigen

Bij het nader onderzoek naar de aanwezigheid van kleine marterachtigen (wezel, hermelijn & bunzing) binnen het plangebied werden geen individuen, noch sporen van deze soorten waargenomen binnen het plangebied. Er is derhalve **geen** sprake van verblijfplaatsen van kleine marterachtigen binnen het plangebied. Wat deze resultaten betekenen voor de voortgang van het project wordt besproken in hoofdstuk 3

3. CONCLUSIES NADER ONDERZOEK

Bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van beschermde soorten. Wanneer dat niet of onvoldoende gebeurt, kunnen wetsovertredingen aan de orde zijn. Deze kunnen leiden tot vertragingen in het project. Door op de juiste manier rekening te houden met de aanwezige soorten, kunnen deze problemen vaak op eenvoudige wijze worden voorkomen.

3.1. Jaarrond beschermde nesten (huismus & ringmus)

Tijdens het nader onderzoek zijn **geen jaarrond beschermde nesten** van huismussen, **noch nesten van ringmussen** vastgesteld binnen het plangebied. De aanwezigheid hiervan kan derhalve worden uitgesloten. Hoewel in woningen rond het plangebied wel nesten van huismussen werden vastgesteld, bevinden deze zich buiten de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden. Op het gebied van huismus en ringmus zijn geen vervolgstappen benodigd voor de voortgang van het project.

3.2. Jaarrond beschermde nesten (gierzwaluw)

Tijdens het nader onderzoek zijn **geen jaarrond beschermde nesten** van gierzwaluwen vastgesteld binnen het plangebied. De aanwezigheid hiervan kan derhalve worden uitgesloten. Op het gebied van gierzwaluwen zijn geen vervolgstappen benodigd voor de voortgang van het project.

3.3. Vleermuizen (verblijfplaatsen & essentiële vliegroute)

Tijdens het nader onderzoek zijn **geen verblijfplaatsen van vleermuizen** vastgesteld binnen het plangebied. Op het gebied van verblijfplaatsen van vleermuizen zijn derhalve geen vervolgstappen benodigd.

Echter, wel werd **een essentiële vliegroute van water- en meervleermuis** vastgesteld, in de vorm van de watergang langs de zuidzijde van het plangebied. Hier maakten tijdens het onderzoek vijf tot tien watervleermuizen en ten minste één meervleermuis gebruik van. Indien negatieve effecten op deze watergang, bijvoorbeeld als het gevolg van een verhoging van kunstlicht boven het wateroppervlakte van de watergang tijdens en/of na de werkzaamheden niet kunnen worden vermeden, wordt een essentiële vliegroute van vleermuizen verstoord. Alle Nederlandse vleermuissoorten, hun verblijfplaatsen en essentiële vliegroutes waarvan populaties van deze soorten gebruik van maken genieten wettelijke bescherming onder de Wnb (Habitatrichtlijn). Conform de verbodsbepalingen onder Artikel 3.5 van de Wnb is het verboden om essentiële vliegroutes te verstoren, doordat dit gepaard kan gaan met negatieve effecten op de lokale populatie en de gunstige staat van instandhouding van de soorten (in dit geval watervleermuis en meervleermuis). Met het oog op de overtreding van deze verbodsbepalingen moet met het oog op de uitvoer van het planvoornemen een ontheffing worden aangevraagd bij het bevoegd gezag, de provincie Fryslân. De ontheffing wordt aangevraagd op basis van een activiteitenplan. Met het oog op het verstoren van een essentiële vliegroute van vleermuizen dienen mitigerende en compenserende maatregelen te worden genomen.

3.4. Kleine marterachtigen

Tijdens het nader onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn & wezel) binnen het plangebied, werden deze soorten **niet** aangetroffen. De aanwezigheid hiervan kan derhalve worden uitgesloten. Er zijn hierdoor geen vervolgstappen benodigd op het gebied van kleine marterachtigen voor de voortgang van het project.

- De watergang langs de zuidzijde van het plangebied vormt een essentiële vliegroute voor zowel watervleermuis als meervleermuis. Voor deze essentiële vliegroute dient bij het bevoegd gezag, de provincie Fryslân een ontheffing aan de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.
- De aanwezigheid van overige soorten, dan wel verblijfplaatsen en jaarrond beschermde nesten hiervan, zoals huismus, vleermuizen en kleine marterachtigen binnen het plangebied kan op basis van de resultaten worden uitgesloten.

4. SAMENVATTING VERVOLGSTAPPEN

Om de werkzaamheden binnen de kaders van Wet natuurbescherming uit te voeren, bevelen wij de volgende vervolgstappen aan:

- Voor wat betreft een essentiële vliegroute van water- en meervleermuis langs de zuidzijde van het plangebied dient (indien lichtuitstraling niet kan worden voorkomen) voorafgaand aan de werkzaamheden bij het bevoegd gezag, de provincie Fryslân een ontheffing te worden aangevraagd aan de Wet natuurbescherming voor de verstoring hiervan tijdens en eventueel na de uitvoering van de werkzaamheden.
- Deze ontheffing dient aan te worden gevraagd op basis van een activiteitenplan.

Overige vervolgstappen

- Werken buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart-15 juli).
- Houd rekening met de zorgplicht.

5. LITERATUUR EN BRONNEN

Literatuur

Bos, C. 2021. QuickScan Makkum, Tegelfabriek; Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming. Rapport R21.241 JM ecologie b.v., Gorredijk.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2021. Vleermuisprotocol 2021, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.

Bronnen internet

Kennisdocument Huismus

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.o.pdf>

Kennisdocument Gierzwaluw

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.o.pdf>

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal>

Zoogdiervereniging

www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING

De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in drie delen: soortbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden.

Wnb Soortbescherming

De Wet natuurbescherming draagt onder andere zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die ervoor moeten zorgen dat de gunstige staat van instandhouding van alle in het wild levende dier- en plantensoorten zal blijven gewaarborgd.

De Wet natuurbescherming verdeelt beschermde soorten in twee groepen, de Europees beschermde soorten en de nationaal beschermde soorten. De eerste groep bestaat uit strikt beschermde soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (art. 3.1 en 3.5). De Vogel- en Habitatrichtlijn zijn richtlijnen van de Europese Unie waarin wordt aangegeven welke diersoorten en welke typen natuurgebieden door de lidstaten dienen te worden beschermd. In de tweede categorie staan de overige (nationaal) beschermde soorten (art. 3.10). Binnen de Wet natuurbescherming vullen Europese en nationale wetgeving elkaar aan. De Habitatrichtlijnsoorten (art. 3.5) genieten een iets zwaardere bescherming dan de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). Zo geldt voor de nationale soorten geen verbod op het verstoren, iets wat wel het geval is bij de Habitatrichtlijnsoorten. Ook zijn de belangen waaronder ontheffing aangevraagd mag worden, voor de nationaal beschermde soorten uitgebreider dan voor de habitatrichtlijnsoorten.

Vogels en verstoring

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat het verboden is om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden om vogels opzettelijk te storen. Dit is echter niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Dit kan dus ook tijdens het broedseizoen het geval zijn, als kan worden aangetoond of beargumenteerd dat de verstoring geen negatieve effecten heeft op (de kansen van) het broedsucces. Of dit van toepassing is hangt af van meerdere factoren, zoals de biologie van een soort, de fase van de broedtijd waarin het broedpaar zich op dat moment bevindt (zoals balts, nestbouw, eieren of jongen) en de mate van verstoring. Een ter zake kundige ecoloog kan in voorkomende gevallen bepalen wat wel of niet geldt als wezenlijke verstoring. In aanvulling op bovenstaande wordt er door de provincies een lijst met vogelsoorten gehanteerd, waarvan de nesten jaarrond bescherming genieten. Binnen deze categorie wordt onderscheid gemaakt in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en vogels met *mogelijk* jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Vrijgestelde soorten provincie Fryslân

Hoewel de Wet natuurbescherming een nationale wet is, kunnen de provincies (als de bevoegde gezagen) soorten aanwijzen die vrijgesteld kunnen worden van de beschermde status, als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de via de Verordening Wet natuurbescherming door de provincie Fryslân vrijgestelde soorten (zoogdieren en amfibieën). De verordening van de Provinciale Staten van Fryslân is te vinden op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2016-6515.html>.

Tabel 1. Vrijgestelde soorten Verordening Wet natuurbescherming provincie Fryslân.

<i>Zoogdieren</i>	<i>Amfibieën</i>
Aardmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Bruine kikker
Bunzing	Gewone pad
Dwergmuis	Kleine watersalamander
Dwergspitsmuis	Meerkikker
Egel	
Gewone bosspitsmuis	
Steenmarter	
Haas	
Hermelijn	
Huisspitsmuis	
Konijn	
Ree	
Molmuis	
Ondergrondse woelmuis	
Rosse woelmuis	
Tweekleurige bosspitsmuis	
Veldmuis	
Vos	
Wezel	
Woelrat	

Voorwaarden vrijstellingen

Zoals gezegd zijn de vrijstellingen onder het bevoegd gezag van de provincie Fryslân, en zijn hiermee geen onderdeel van de Wet natuurbescherming zelf. De provincie heeft de soorten zoals die genoemd zijn in bovenstaande tabel niet zonder meer vrijgesteld, hier zijn voorwaarden aan verbonden. Ten eerste is het van belang dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Ten tweede gelden de vrijstellingen, niet in alle situaties. Deze zijn alleen van toepassing als de geplande werkzaamheden onder één van de volgende noemers vallen:

- in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer en onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Ten derde is een aantal specifieke voorwaarden opgesteld (Bijlage I van de Verordening). Hierbij geldt dat indien sprake is van vangen of doden, alleen gebruik mag worden gemaakt van de in de verordening genoemde middelen en methoden. Dit is vooral van toepassing bij de vrijgestelde zoogdieren. Indien deze in winterslaap zijn en ze worden gevangen, dan moet alles er aan gedaan worden om ervoor te zorgen dat de overlevingskansen niet worden verminderd als gevolg van het vangen en verplaatsen. Voor amfibieën is het belangrijk te vernemen dat indien deze in winterslaap zijn, het niet is toegestaan ze te vangen (en verplaatsen).

Indien bovengenoemde soorten voorkomen binnen een plangebied, is een ontheffing voor deze soort dus niet nodig.

Zorgplicht art 1.11 Wnb

Echter, dit is niet nodig omdat nog steeds een inspanning wordt geleverd om deze soorten zo min mogelijk schade te doen, zoals is omschreven in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming, meer algemeen bekend als de zorgplicht. Hoewel overtredingen niet strafbaar zijn gesteld, kan het uitvoeren van de zorgplicht wel worden gehandhaafd door toepassing van een bestuursdwang. Dat betekent dat de uitvoerende gedwongen kan worden herstelacties uit te voeren.

Wnb Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) en Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor, of verband houden met, het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden (Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden) en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen vanuit de Wet natuurbescherming getoetst te worden. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering (mogelijk) negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is aangewezen.

Wnb Houtopstanden

De Boswet is in 2015 gewijzigd en per 1 januari 2017 opgenomen in de nieuwe Wet Natuurbescherming. Die wet zal op den duur weer (beleidsneutraal) in de Omgevingswet opgenomen worden. De voor gemeenten belangrijkste wijziging van de wet is de beperking in het stellen van regels ten aanzien van houtopstanden buiten de begrenzing zoals aangegeven op de kaart Begrenzing Bebouwde kom Boswet. Dit heeft effect op o.a. gemeentelijk kapbeleid. De provincie heeft, als bevoegd gezag, een provinciale verordening opgesteld voor de uitvoering van de Wet Natuurbescherming. Dat is in overleg met de Friese gemeenten gedaan.

De APV, afd. 3 Het bewaren van houtopstanden, oftewel de kapverordening, vormt de basis voor het nader uitgewerkte kapbeleid. Tevens zijn in de APV regels opgenomen ten aanzien van de Bomenlijst.

De bescherming van arealen bos en houtopstanden valt dus onder de Wnb, mochten deze groter zijn dan 10 are (1000 m²) of bestaan uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom. De gemeente hanteert soms voor 'buiten de bebouwde kom' een andere begrenzing dan voor de Weg- en verkeerswet. Bij twijfel kan hierover bij de gemeente informatie worden aangevraagd. Als de houtopstand groter dan 10 are is of bestaat uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom, dan is er een meld- en herplantingsplicht van hetzelfde areaal bos binnen drie jaar na het kappen hiervan. Niet alle boomsoorten vallen onder deze wetgeving.

Populieren, wilgen, essen of elzen die zijn bedoeld voor de productie als biomassa zijn uitgezonderd, indien tenminste een keer per tien jaar wordt geoogst, de beplanting na 1 januari 2013 is aangelegd en aan een aantal beplantingseisen is voldaan. Ook kerstbomen die niet ouder zijn dan twintig jaar, kweekgoed, fruitbomen en windschermen om boomgaarden zijn uitgezonderd.

NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur

Strikt genomen valt de EHS/NNN niet onder de Wet natuurbescherming aangezien dit bepaald wordt door de provincies en niet door het Rijk.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) maakt onderdeel uit van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. De provincies krijgen echter zelf de gelegenheid om dit naar eigen inzicht zo goed mogelijk aan te wijzen, inrichten en beheren.

Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van het NNN plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.